

Boekpresentatie ' Groter denken, kleiner doen'

Groter denken kleiner doen, het was 1 van de eerste zinnen die ik opschreef tijdens onze eerste ontmoeting met Herman Tjeenk Willink in de wachtkamer van de Raad van State. Het was een bijzondere ontmoeting omdat zijn scherpe analytische geest bijna achteloos woorden gaf aan een proces dat wij in 2015, onbewust onbekwaam, waren ingegaan.

Wie zijn wij? Actiecomité Het Roer Moet Om, 15 huisartsen die elkaar niet of deels kenden, ontmoet elkaar in de huisartsenpraktijk van Jacques de Milliano in Haarlem. Met pizza's en wijn vonden we elkaar in onze frustratie over de overmatige bureaucratie, het nutteloze verzamelen van data en het georganiseerde wantrouwen in ons huisartsen. We schreven een manifest en stelde drie eisen:

1; haal de huisarts uit de greep van mededingingswet, samenhang door samenwerking is leidend 2; stop de schijnonderhandelingen met de zorgverzekeraars en maak deze gelijkwaardig 3; stop de nutteloze verzameldrift van data en toon vertrouwen in de deskundigheid van de beroepsgroep. Wat volgde verraste ons zeer. Ruim 8000 van de 11.000 Nederlandse huisartsen betoonden hun steun aan het Manifest. De Autoriteit Consument en Markt liet weten meer ruimte te geven voor samen optrekkende huisartsen, in hun onderhandelingen met de verzekeraars. En de schier oneindige zorgbureaucratie kwam vol in het licht te staan. Eerst binnen de huisartsenzorg, maar al snel breder uitgewaaierd, via de actie '(Ont)regel de Zorg'. Inmiddels staat deze zorgbrede lastenverlichting hoog op de ministeriele agenda. Recent wapenfeit is dat we de tijd- en energie vretende jaarlijkse accreditatie van huisartspraktijken hebben weten terug te brengen naar eens per drie jaar. Veel minder onnodig werk, zelfde kwaliteit, en bovenal meer vertrouwen. Het kan dus wel! Als professionals een grens trekken kan er daadwerkelijk iets veranderen.

Maar wat gebeurde er niet? De implementatie van de ontregel-agenda's verlopen moeizaam. De regelmakers, indicatorverzingers en keurmerk machines geven zich niet snel gewonnen. Kijk naar de recente afschaffing, wederom, van de 5 min registratie bij wijkverpleegkundigen. Deze was 7 jaar geleden al afgeschaft maar niemand neemt de moeite om zo'n maatregel serieus te implementeren. Waardoor deze nu wederom is afgeschaft – kan dat eigenlijk? - en er een jaar wordt uitgetrokken om het ook daadwerkelijk tot uitvoering te laten komen.

De onderhandelingen met de verzekeraars zijn nog altijd voor de Bühne. Er worden eenzijdig verplichtingen opgelegd waarbij de verzekeraar zelf bepaalt welke punten aandacht moeten krijgen. In plaats van met de beroepsgroep af te spreken dat zij de professionele verantwoordelijkheid hebben om te doen wat nodig is in hun specifieke regio en daar verantwoordende afspraken over te maken. Groot denken en dat dan klein doen. Dit voortdurend eenzijdige dictaat is waar het wantrouwen zichtbaar wordt. Omdat het alleen maar over doelmatigheid gaat en het alleen een financiële betekenis kent. Maar doelmatigheid is meer dan een kosten batenanalyse, de inhoud van zorg moet gelijkwaardig worden meegewogen om het zinvol te laten zijn. En daar gaat het steeds vaker mis, zie de onbesuisde sluiting van het Slotervaart Ziekenhuis en de IJsselmeerziekenhuizen. Het feit dat niemand bij de verzekeraar noch op het ministerie tevoren heeft bedacht dat je zo niet

met mensen met hun relaties in deze ziekenhuizen omgaat, los van de rechtmatigheidsvraag van sluiting, is uiteindelijk tekenend voor de cultuur van een organisatie die zich alleen laat leiden door de getallen.

De Oproep van Herman Tjeenk Willink laat zien dat met het verdwijnen van ons verzuilde normatieve kader de koopman veel meer ruimte kreeg dan de spreekwoordelijke dominee. Visies verwateren, pragmatisme regeert en cijfers suggereren een objectieve werkelijkheid. Het inhoudelijke tegenwicht ontbreekt waardoor de overtuiging dat het alleen om het huishoudboekje gaat, steeds zichzelf versterkt. Maar, en ik citeer, "Macht zonder tegenmacht wordt absoluut. Samenspraak zonder tegenspraak is een monoloog. Evenwicht is onbestaanbaar zonder tegenwicht".

De duale benadering van de zorg als een gereguleerde markt, met een politieke verantwoordelijkheid bij VWS en een financiële verantwoordelijkheid bij de verzekeraars brengt ons het slechtste van twee werelden; overmatige controle van de overheid en de wet van de oneindige zorgvraag en aanbod. De tegenmacht van zorgprofessionals wordt monddood gemaakt en weet zich zelf ook niet te organiseren, waardoor het financiële primaat een veel te grote plek heeft gekregen. Huisartsen gaan over andermans gezondheid met andermans geld, vanzelfsprekend moet daar (publieke) verantwoording over worden afgelegd, waarbij inhoud van handelen én besteding van het geld gelijkwaardig belangrijk zijn. Het Roer Moet Om blijft strijden tegen het geïnstitutionaliseerde wantrouwen. Het afvinken van hokjes, het afdwingen van protocollen, alles bedoeld om uniformiteit te scheppen. Wat natuurlijk onbestaanbaar is in de praktijk van de huisarts met al die individuele patiënten die ook nog met een enorme diversiteit aan klachten komen. 'Niets zo ongelijk als het gelijk behandelen van ongelijken' zei professor Galjaard, vrij naar Aristoteles. Dus laat de dokter zijn werk doen.

De Artseneed zegt twee belangrijke dingen; u zult uw patiënt niet schaden en u zult u toetsbaar opstellen. Beloofd is beloofd, dat telt veel zwaarder dan een oekaze van de verzekeraar of politiek. Elke dokter wil weten of hij het goed doet en moet daarop aanspreekbaar zijn. Elke patiënt wil de voor hem meest gunstige zorg. Dat gesprek vindt plaats in de spreekkamer en nergens anders. Hoe lastig misschien ook, maar verzekeraars en beleidsmakers horen artsen onder de geschetste voorwaarden te vertrouwen.

De huisartsen zijn met elkaar opnieuw aan het definiëren waar de grenzen liggen van wat zij willen en kunnen zijn. Want als je niet weet waar je van bent weet je ook niet wie je bent. Een heldere eigen taakopvatting biedt duidelijkheid aan burgers, financiers en overheid wat zij van ons, huisartsen, mogen verwachten. En geeft tegenwicht aan de plannen van anderen als de huisarts weer eens als duizend-dingen-doekje wordt ingezet. Om zo een bijdrage te leveren aan het publieke debat en ons te verzetten tegen de eenzijdige benadering van de zorg als kostenpost. Om recht te doen aan de schoonheid van de complexiteit van de individuele arts-patiëntrelatie, om recht te doen aan de vraag van de patiënt. Want die moet te allen tijde worden beantwoord.

Dames en heren,

Herman Tjeenk Willink roept ons op om positie te kiezen, de stem te verheffen en uiteindelijk onze eigen grenzen te trekken. Het actiecomité Het Roer Moet Om laat zien dat dit inderdaad effectief is; met ons manifest hebben we stelling genomen en ons luid en duidelijk laten horen. We hebben duidelijk grenzen getrokken rond onze professionele verantwoordelijkheid; het leveren van optimale zorg aan patiënten en daar rekenschap over af leggen. En met de taal die ons eigen is, vanuit de inhoud, om de tegenstem te vormen ten aanzien van verzekeraars en politiek. En ik denk dat we er nog even mee doorgaan...

Dank u wel

Toosje Valkenburg, huisarts

Actiecomite Het Roer Moet Om